

Hvor højt? Fremtiden for europæisk maritim militærmagt og udfordringen fra stigende kapacitetstærskler

Gennem det seneste årti har international politik og den globale sikkerhedsorden undergået en strukturel transformation. Med øget stormagtsrivalisering og nye europæiske sikkerhedsudfordringer bliver evnen til at udøve maritim militærmagt stadig mere relevant. Det gælder lige fra havene i Sydøstasien over Det Arabiske Hav til Nordatlanten og Det Arktiske Ocean. Nye udfordringer er især under udvikling i kystzonerne omkring Europa, og det understreger vigtigheden af militær magt, der ligger i den høje ende af intensitetsspektret, og som rækker ud over det rent maritime domæne. På den baggrund giver CMS-rapporten *How High? The Future of European Naval Power and the High-End Challenge* en fremadskuende analyse af europæisk maritim magt, dvs. hvordan stater i Europa bør definere, organisere og anvende deres flådestyrker.

Udfordringer på efterspørgselssiden

Et tiltagende konkurrencepræget strategisk miljø, hvor stormagter investerer i avancerede militære kapaciteter, betyder, at europæiske flåder står over for en række (eksterne) udfordringer på efterspørgselssiden. Den første udfordring er den hurtige udvikling i missil- og sensorteknologien samt udbredelsen af langdistance-præcisionsmissiler (*Long Range Precision Fires* –

CMS Memo

Februar 2021 · Jeremy Stöhs

Centrale pointer

- Øget stormagtsrivalisering giver en række udfordringer for de europæiske flådestyrker og forhøjer tærsklen for, hvilke kapaciteter der kræves for at kunne udføre effektive multidomæneoperationer i en værnssfæles og multinational ramme.
- Europæiske regeringer bør planlægge efter mere avancerede kapacitetsprofiler og udarbejde flådepolitikker, der er tæt koordinerede med USA's og NATO's forsvarspolitikker og -strategier.
- Imod stærke konkurrenter bør de europæiske flåder – især de mindre – forfølge en kombination af symmetriske og asymmetriske strategier for at lukke eksisterende kapacitetshuller.

LRPF). For at kunne opveje den militære fordel, som USA, dets allierede og partnere besidder, har Rusland og Kina etableret stærke kampnetværk og militære faciliteter, også kendt som *anti-access/area denial*-"bobler", der skal hindre vestlige styrker adgang til slagmarken og begrænse deres manøvredygtighed. Truslen fra avancerede missilsystemer er særligt udtalt inden for det maritime domæne, hvilket understreger større militære enheders (herunder skibes) sårbarhed og afslører betydelige mangler i de europæiske flåders offensive og defensive kapaciteter.

Den anden udfordring bunder i udviklingen og anvendelsen af nye, disruptive teknologier, herunder kunstig intelligens (AI) og stadig mere autonome våbensystemer, der kan indvarsle en militærteknologisk revolution og forskyde den eksisterende magtbalance. På det maritime område, der strækker sig hele vejen fra havbunden til det ydre rum, synes disse teknologier at have et stort potentiale. Imidlertid står finansielle, teknologiske, konceptuelle og etiske hensyn i vejen for, at europæiske flåder kan holde trit med den teknologiske udvikling.

Den tredje udfordring opstår af behovet for at være forberedt på at føre højintensiv krig imod stærke modstandere på tværs af det fulde operationsspektrum. Sådanne multidomæneoperationer lægger pres på kommando- og kontrolprocedurer (C2-procedurer) såvel som efterretnings-, overvågnings-, måludpegnings- og rekognosceringsforanstaltninger (ISTAR-foranstaltninger) og understreger behovet for interoperabilitet og kapacitetsintegration mellem europæiske flåder og deres amerikanske allierede.

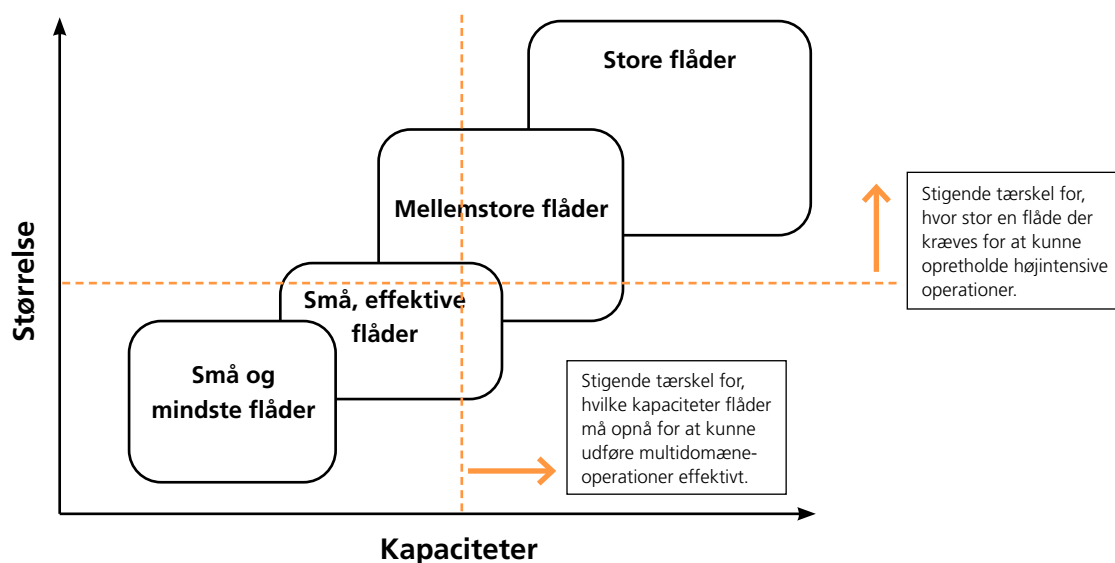
Udfordringer på udbudssiden

Europæiske flåder står også over for en række udfordringer på udbudssiden, der kan henføres til eksisterende problemfelter, men som yderligere forstærkes af det strategiske miljø og det øgede fokus på avancerede militære kapaciteter. Den første udfordring er at finde en passende sammensætning af kapaci-

teter til såvel højintensive som lavintensive operationer. Det er nødvendigt at investere i højintensive kapaciteter for at kunne afskrække potentielle fjender og for at kunne sejre i tilfælde af krig imod meget kompetente modstandere. Samtidig vil europæiske flåder fortsat være travlt optaget af mindre intensive maritime sikkerhedsoperationer. For især de små flåder vil det være en finansiell udfordring at udvikle en balanceret maritim styrke.

Den anden udfordring er balancen mellem en troværdig flådetilstedeværelse hjemme og muligheden for at projicere maritim magt ude. Efter flere årtiers internationale operationer og beskyttelse af globale maritime områder er de europæiske flåder igen begyndt at tillægge deres hjemlige farvande større betydning. Det er imidlertid forventeligt, at flådestyrker fortsat vil blive anmodet om at håndtere trusler (herunder højintensive) imod oversøiske territorier og international sikkerhed langt hjemmefra. I praksis er valget mellem en troværdig flådetilstedeværelse hjemme og projektion af maritim magt ude blevet vanskeligere, mens risikoen forbundet med at vælge den forkerte balance er vokset.

For det tredje må beslutningstagere være bevidste om de konsekvenser, manglen på specialiseret personel og konstant stigende udgifter til komplekse våbensystemer og platforme har for forsvarsplanlægning på langt sigt. Stormagtsrivalisering, nye teknologier og multidomæneoperationer vil forandre det militære personels rolle og sammensætning. I takt med at flådestyrker vokser og bliver mere avancerede, vil manglen på veluddannet og specialiseret personel være en stigende udfordring. Samtidig er øgede militærteknologiske omkostninger en udfordring for vestlige forsvar generelt og europæiske flåder specifikt. Militær modernisering af små flådestyrker er særligt påvirket af kombinationen af stigende materielomkostninger, der overstiger inflationen (*techflation*), og en tilsvarende stigning i omkostningerne pr. enhed pga. indkøb af relativt få enheder, hvilket ikke giver mulighed for at høste stordriftsfordele.

Stormagtsrivalisering og den globale tendens til investeringer i stadig mere avancerede kapaciteter øger presset på de europæiske flåder – især de mindre, men effektive flåder – med hensyn til effektivt at kunne udføre multidomæneoperationer som en del af værnssælles og multinationale styrker.

Anbefalinger

Flådemodernisering

I takt med at Europa står over for en række nye udfordringer, bør de europæiske flådestyrker moderniseres. På strategisk niveau bør regeringerne formulere sikkerheds- og forsvarspolitikker, der vurderer de kommende udfordringskendetegn, tydeligt angiver ambitionsniveauet med hensyn til højintensive udfordringer og kobler flådekoncepter og -planlægning til bredere moderniserings- og indkøbsprogrammer.

Internationalt samarbejde

Internationalt samarbejde vil fortsat være et centralt kriterie for flådemodernisering og en nødvendighed selv for de største flådestyrker i Europa. Europæiske flåder bør forbedre deres evne til (både alene og i fællesskab) at agere uden USA, men europæiske beslutningstagere bør samtidig anerkende, at det transatlantiske samarbejde fortsat er centralt for Europas sikkerhed. Forhøjelsen af tærsklen for effektive maritime kapaciteter vil tilskynde både NATO-lande og ikke-NATO-lande til at styrke deres relation til USA. I sidste ende vil europæiske flåder blive mere internationaliserede, i takt med at de både skal balancere hjemlige, nationale opgaver og forfølge internationalt samarbejde i bilaterale, "minilaterale" og multilaterale fora – også ud over NATO- og EU-regi.

Symmetriske valg

Europæiske søværn, som har muligheden, bør udvikle og deployere balancerede maritime styrker med flere anvendelsesmuligheder. Dette inkluderer krigsskibe, ubåde og fly, herunder våbensystemer og sensorer. På trods af omkostningerne, kompleksiteten og sårbarheden forbundet med disse instrumenter vil de fortsat være afgørende for maritim kontrol i relation til

ligeværdige modstandere og samtidig gøre det muligt at projicere og opretholde maritim magt over større afstande.

De søværn, der ikke har denne mulighed, bør i stedet overveje at samarbejde med allierede om at udvikle specialiserede nichekapaciteter eller i fællesskab forsøge at opnå stordriftsfordele i forbindelse med udviklingen af militære kapaciteter. Sådanne samarbejder bør være baseret på en præmis om, at de skal levere betydelige, højintensive militære kapaciteter.

Øget afskrækkelse

Europæiske søværn bør øge deres defensive kapaciteter, særligt i det undersøiske domæne (antiubådskrigsførelse) og med hensyn til missilforsvar, for på den måde defensivt at kunne afskrække potentielle fjender. Samtidig bør de styrke deres kapaciteter for at kunne udfordre en potentiel fjendes A2/AD-kampnetværk og dermed styrke en offensiv afskrækkelse. Større søværn bør øge deres vertikale affyringssystemer og deres missillagre, mens mindre søværn bør etablere et beskedent, men stadig troværdigt, lager af sø-, luft- og landbaserede præcisionsmissiler. Disse bestræbelser bør komplementeres af en robust kapacitet til elektronisk krigsførelse, herunder cyberkapaciteter. Forsvarsplanlæggere bør desuden etablere mere omfattende kommando- og kontrolsystemer (C2-systemer) samt efterretnings-, overvågnings-, måludpegnings- og rekognosceringsforanstaltninger (ISTAR-foranstaltninger), der kan gøre det muligt at operere problemfrit med partnere og allierede i komplekse miljøer. I tillæg bør sø-, luft-, land- og rumbaserede sensorer (herunder ubemandede platforme) fusioneres for at kunne gennemføre effektive og højintensive værnsfælles og multinationale flådemissioner.

Asymmetriske valg

Eftersom – især mindre – europæiske flåder kæmper med at leve op til den globalt stigende tærskel for effektive kapaciteter, vil de ofte ikke være i stand til at konkurrere symmetrisk med større modstandere. De bør derfor systematisk afsøge, hvilke asymmetriske svar der findes på trusler fra disse modstandere.

Forsvarsplanlæggere bør undersøge, om en værnsfælles og multinational tilgang til krigsførelse tillader dem at udforske nye muligheder. Dette gælder især på det europæiske territorium, hvor de geografiske distinktioner mellem domænerne er ved at forsvinde pga. missilsystemer med stadig længere rækkevidde.

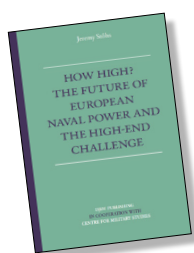
Projicering af magt via land-, luft-, rum- og cyberbaserede kapaciteter inden for og ud over det maritime domæne vil potentielt øge de europæiske landes afskrækkelsesevne. Udvidelse af kapaciteter inden for landbaseret luftmagt, missil- og sensor-teknologi (herunder rumbaserede systemer) samt cyberområdet kan skabe større effekt for lavere omkostninger sammenlignet med nuværende militære enheder. Derudover vil moderniserede flådestyrker kunne levere mere omfattende kapaciteter – fx inden for det stadig vigtigere undersøiske domæne.

Europæiske søværn bør overveje at lægge vægt på at sprede deres styrker frem for at koncentrere dem, og de bør omstrukturere deres flåder tilsvarende. De bør overveje at anskaffe et større antal små og hurtige platforme, som benytter *stealth*-teknologi, med henblik på at skabe en mere manøvreduktig, fleksibel og spredt styrke, der kan komplementere større enheder. Små søværn bør overveje at anvende avancerede, søbaserede afvisningssystemer og doktriner, herunder ubåde, kystbaserede missilforsvarssystemer, hurtige missiltorpedobåde og miner, for at hindre modstandere i at opnå maritim kontrol.

Kunstig intelligens (AI), (semi)autonome systemer og andre disruptive teknologier vil ligeledes øge en flådemagts muligheder. Især flåder med begrænsede midler bør overveje at anskaffe teknologier der spiller på deres styrker, frem for at forfølge komplekse løsninger med større risici. Det kan give god mening at vente på, at andre potentielt stiller disse kapaciteter til rådighed, og i stedet anskaffe sig let tilgængelige teknologier, herunder kommercielle teknologier, som er klar til brug.

Endelig anbefales det at anskue flådemagt ud fra kapaciteter – ikke ud fra platforme. Det er nødvendigt at tænke kreativt med hensyn til, hvordan det er muligt at levere effekt, i stedet for at se på, hvordan man kan benytte skibe, ubåde og droner.

Hvor højt?

Dette CMS Memo bygger på CMS Rapporten *How High? The Future of European Naval Power and the High-End Challenge*, udgivet af Center for Militære Studier ved Københavns Universitet i samarbejde med Djøf Forlag. Rapporten findes i sin fulde længde under 'Publikationer' på Center for Militære Studiers hjemmeside.

Hvis du vil vide mere om relaterede emner som militære øvelser og udvikling af nye kapaciteter, kan du læse CMS Rapporterne:

- *The Utility of Military Exercises - From Readiness to Enhanced Deterrence (2020)*
- *Aktiv afventning - Nordiske perspektiver på europæisk forsvars- og sikkerhedspolitik samarbejde (2020)*

Om CMS

Center for Militære Studier er et forskningscenter på Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. På centret forskes i sikkerheds- og forsvarspolitik samt militær strategi. Forskningen danner grundlag for forskningsbaseret myndighedsbetjening af Forsvarsministeriet og de politiske partier bag forsvarsforliget.

Kontakt os

E-mail: cms@ifs.ku.dk

Telefon: +45 35 32 40 88

Besøg vores hjemmeside: cms.polsci.ku.dk

Følg os

Facebook: facebook.com/centerformilitaerestudier

Twitter: [@MilStudiesCPH](https://twitter.com/MilStudiesCPH)

LinkedIn: linkedin.com/company/centre-for-military-studies